

RADNI ZADACI
ZA DJECU OD 9 –14 GODINA

UZ IZLOŽBU "UNIVERSUM SACRUM"
prosinac 2003. – ožujak 2004.

HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

Prije nego što kreneš na razgledavanje izložbe, želimo ti pojasniti naziv izložbe "UNIVERSUM SACRUM"!

To je naziv na latinskom jeziku (jezik starih Latina, danas mrtav jezik, a u Hrvatskoj je bio u upotrebi još i u 19. st.). U prijevodu bi značio **posvećen svemir**. Pritom *universum* znači sveukupnost, sveobuhvatnost, svemir, a pridjev *sacrum* sveto, posvećeno. (Latinsko-hrvatski rječnik)

Umjetnine koje ćeš vidjeti na izložbi sada su muzejski predmeti, a nekada su bili dijelovi inventara crkava i kapela.

1. soba

Koji predmeti na izložbi predstavljaju svijetlo, a po kršćanskom vjerovanju znače život, te imaju neizostavno mjesto u crkvama?

R: svijetlina

2. soba: Ovdje su predstavljena dva oltara koja potječu iz 17. i 18. st.

Što je to OLTAR? = To je povиено mjesto na kome se pridonosi žrtva Bogu. U kršćanstvu je središnje mjesto u crkvi na kojem se prinosi euharistijska žrtva, misa. Oltari su tijekom stoljeća mijenjali oblike, od najjednostavnijih ploča u obliku stola do vrlo raskošnih prikaza, poput ova dva barokna oltara (barok je naziv za smjer u umjetnosti karakterističan za 17. i 18. st.).

Usporedi ova dva oltara prema kompoziciji, boji, elementima, ukrasima. Iako oba pripadaju istom stilskom razdoblju, barok, u analizi ćeš primijetiti da se ipak razlikuju. Koji je potpuniji i raskošniji?

R: Oltar "Obraćenje sv. Pavla"

Koji je pravilniji, simetričan?

R: Zlatni oltar

Promotri oltar "Obraćenje sv. Pavla" te pročitaj slijedeću legendu o događaju koji prikazuje!

Prema životopisu sveca Pavla koji se nekada zvao Savao, u početku je bio najluči protivnik Kristova nauka da bi se potom preobratio i postao jedan od njegovih vjernih sljedbenika. Oltar "Obraćenje sv. Pavla" u svom središnjem mjestu prikazuje trenutak njegove preobrazbe od nevjernika u vjernika. Priča kaže: *Na putu prema Damasku (grad u Maloj Aziji) s ciljem da tamо rastjera malu kršćansku zajednicu, iznenada ga zaslijepi svjetlo s neba. Padne s konja i začuje glas "Savle, Savle zašto me progoniš? Savao odgovori: "Tko si ti, Gospodine?", a glas odgovori "Ja sam Isus koga ti progoniš" (Djela apostolska 9,3-5)*

Savao se tada prekrstio u Pavla i nastavio širiti Kristovu vjeru, posebno u Maloj Aziji i Grčoj. Ubrzo biva zatvoren u Rimu gdje je i pogubljen mačem. Sveti Pavao zaštitnik je teologa, katoličkog tiska i knjigara. Blagdan mu je 29. lipnja.

Promotri kipove svetaca i odgovori:
Od kojeg su materijala izrađeni kipovi?

R: B) drva

Koji događaj prikazuje skulptura sv. Jurja?

K: SV. Juraj ubíja zmaja

Je li skulptura sačuvana u cjelini? a) da
Ako nije, što misliš što joj nedostaje?

b) ne

R: ne

R: mac ili koplie

Što nam kazuje legenda o sv. Juriju iz XII. st.:

Zmaju u moćvari kraj grada Silene građani za hranu svaki dan daju po dvije ovce. Kada ponestane ovaca, žrtvuju kockom odabranog mladića ili djevojku. Tako kocka padne i na kraljevu kćer, no sv. Juraj udarcem koplja onesposobi zmaja, vezuje mu oko vrata pojas kraljevne te ga odvede u grad gdje ga ubija nakon što se na Jurjev nagovor svi građani i kralj pokrste. No ubrzo pod Dioklecijanovim progonima kršćana, puk napušta kršćansku vjeru, a Jurja zarobljuju i muče. Grebu ga oštrim grebenima i rane mu posipljaju solju. U tamnici mu se prikazuje Krist koji ga bodri. Jurju zatim daju ispijati otrov, muče ga na kotaču, bacaju u kotao s rastopljenim olovom no Juraj uvijek ostaje neozlijeden. Na kraju ga konji vuku po gradu te mu krvnik odsijeca glavu, komada tijelo i baca udove u bunar. Andeo iz bunara vadi i odnosi Jurjevu glavu.

(iz Leksikona ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, 2000.)

Sv. Juraj jedan je od najpopularnijih svetaca u srednjem vijeku. Zaštitnik je vitezova, ratnika, kužnih bolesti, pogibelji na moru, u ratu i svim neprilikama. Kod nas je zaštitnik zemlje i stoke. Svetkovina mu je 23. travnja.

Pronađi u Zagrebu dvije skulpture na otvorenom, koje prikazuju sv. Jurja! Gdje se nalaze?

gradu i SV. Juraj na Trgu maršala Tita kod HNK-a

Na izložbi se nalaze 2 kipa koja prikazuju osnivače dvaju crkvenih redova. Kojih? (zaokruži točan odgovor)

1.

- a) benediktinci
 - b) dominikanci
 - c) isusovci
 - d) franjevci

2.

3: 1. A, 2. d

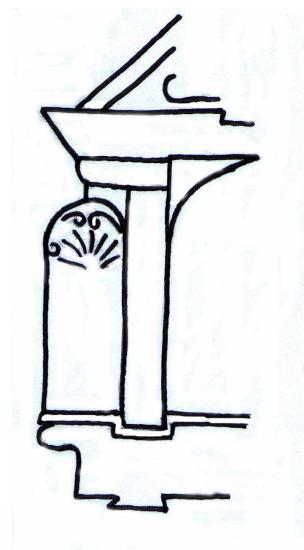
Kršćanski redovi javljaju se u III. st. kao oblik udruživanja redovnika koji su položili zavjet Bogu. Žive zajedno u samostanu po utvrđenim pravilima. Postoji više vrsta redova koji nose naziv prema osnivaču, o kojem ovisi svrha, red i stil življenja.

RELJEF = kiparsko djelo kod kojeg oblici ne stoje slobodno u prostoru kao kod pune plastike, nego su vezani za ravnu plohu, izdižući se iz nje u slabije ili jače naglašene ispuštenosti, pa prema tome razlikujemo niški i visoki relief. Reljef je prijelazna forma između skulpture i slikarstva.

Navedi vrstu predmeta na izložbi na kojima prepoznaćeš reljef ?

Kalupi za Zvono

Dovrši kompoziciju oltara!

3. i 4. soba

 KIPARSTVO (skulptura ili plastika) = grana likovne umjetnosti, vrsta likovnog izražavanja trodimenzionalnim oblicima i tijelima u čvrstom materijalu (kamenu, drvu, metalu, glini, kosti i dr.)

Koje su karakteristike kiparstva? Odgovor na to pitanje doznat ćeš ako usporediš kip sa slikom, koja izražava drugi način likovnog izražavanja – slikarstvo!

Koje karakteristike sadržava kip, a koje slika? Ispod ova dva prikaza pridruži odgovarajuće tvrdnje pod slovima A B C D E i F

1. KIP

Sv. Juraj, 18. st.

A. Oblik se može osjetiti dodirom

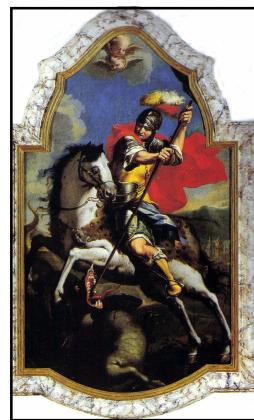
B. Samo se može gledati i to s prednje strane

C. Ima 3 dimenzije (visinu, širinu i dubinu)

D. Može se gledati sa svih strana, ima više kompozicija

F. mogućnost u prikazivanju različitih tema

2. SLIKA

Sv. Juraj, Valentin Metzinger, Samobor, 18. st.

F — —

E. 2 dimenzije (visina i širina)

SVETAC je osoba koja se za života istakla kršćanskim krepostima (vjera, ufanje, ljubav, pravednost) te činila čuda, a Crkva ju je proglašila svetom. Nerijetko su svećima bili proglašeni mučenici koji su izgubili život braneći svoje kršćansko uvjerenje. Mučenici su najčešće prikazivani s predmetom, uzrokom njihove smrti.

Promotri kipove te navedene simbole/slike pridruži odgovarajućim svećima

I

ATRIBUTI SU SV. _____, DOK JE

SIMBOL MUČENIČKE SMRTI SV. _____.

R: Sv. Juraj – mač i zmaj,
Sv. Kvirin – mlinski kamen

IKONOGRAFIJA = disciplina povijesti umjetnosti koja proučava i razjašnjava sadržaj, smisao i simboliku likovnih prikaza, ponajprije u umjetnosti kršćanstva. Također proučava oznake (attribute) po kojima se neke osobe prepoznaju kao i literarne izvore na temelju kojih je prikaz nastao. Izvori kršć. ikonografije su Biblija, životopisi svetaca, legende i liturgija. (Enciklopedija hrvatske umjetnosti, 1995.)

Promotri kip sv. Kvirina i otkrij kako je povezan s vodom?!
Legenda kaže: Sv. Kvirin bio je biskup u Sisku, u tadašnjoj rimskoj provinciji Panoniji, početkom IV. st. Zbog svog kršćanskog naukovanja bio je uhićen i osuđen na smrt utapljanjem u rječici Sibaris tako da mu se o vrat privezao mlinski kamen.

5. soba: Prikazi Marije i Isusa

Prikazi Bogorodice s mrtvim sinom (Kristom) u krilu nazivamo PIETÀ (tal. milost, sažaljenje). Pronađi na izložbi taj prikaz i napiši pod kojim je brojem:

R: 20

Pronađi na izložbi ovu skulpturu i napiši kako se naziva?
Što misliš zašto?

R: zalošni Krist

Krist je središnja ličnost kršćanske ikonografije, a križ je najrašireniji simbol koji predstavlja Kristovu žrtvu za iskupljenje čovječanstva.

ANĐELI su nevidljiva bića. Oni su klanjatelji i služitelji Boga. Kao glasnici, prenositelji i izvršitelji Božje volje na zemlji, među ljudima javljaju se u ljudskom obliku. Anđeli se razlikuju prema položaju i službi koju obavljaju. Najniži red su osobni anđeli, zaštitnici pojedinih ljudi, kao njihovi anđeli čuvari. Na izložbi možeš vidjeti upravo te anđele koji su prikazani kao mali, ljupki, golišavi i krilati anđelčići zvani _____

R: putni

Veseli ili tužni, radoznali ili zamišljeni, koliko ih ovdje ima?

R: 19

